

## บทที่ 1

### บทนำ

#### 1.ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการท่องเที่ยวถือเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจไทย โดยพบว่าในปี 2548 สัดส่วนของการท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่แท้จริง (Real GDP) คิดเป็นประมาณร้อยละ 6.3 และเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2548) จากข้อมูลทางสถิติพบว่า การท่องเที่ยวในประเทศไทยได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 มีจำนวนนักท่องเที่ยว 10,061,950 คน คิดเป็นรายได้ 299,047 ล้านบาท จนถึง พ.ศ. 2549 มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นเป็น 12,400,000 คน และรายได้จากการท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นเป็น 468,000 ล้านบาท (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2549) จะเห็นว่าการท่องเที่ยวในประเทศไทยมีแนวโน้มการพัฒนายิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นและจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นทุกปี

ปัจจุบันรัฐบาลได้ส่งเสริมการท่องเที่ยวในหลากหลายรูปแบบ เช่น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจัดเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่จัดเป็นการศึกษาวัฒนธรรมในชุมชนท้องถิ่น พร้อมทั้งได้ศึกษาความเชื่อ ความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรมมีประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนซึ่งทั้งนี้แนวคิดดังกล่าว ได้สอดคล้องกับการท่องเที่ยวรูปแบบของการจับจ่ายซื้อหาสินค้าซึ่งจัดเป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่มีความได้รับความนิยม “ตลาด” ในสถานที่ท่องเที่ยวหลาย ๆ แห่งจึงถือกำเนิดขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ในการซื้อหาสินค้า ของที่ระลึก และชิมอาหารพื้นบ้าน ตลอดจนการเที่ยวชมบรรยากาศชุมชนตลาดเก่าแก่ และศึกษาวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น

จังหวัดนครปฐมเป็นจังหวัดที่มีแม่น้ำนครชัยศรีไหลผ่านใน 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอบางเลน อำเภอนครชัยศรี และอำเภอสองพี่น้อง บริเวณดังกล่าวเป็นแหล่งชุมชนขนาดใหญ่ที่มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน และมีการใช้แม่น้ำเป็นเส้นทางคมนาคมที่สำคัญ ทำให้เกิดสถานที่ท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ขึ้นที่เรียกว่า “ตลาดริมน้ำ” ซึ่งจัดเป็นการท่องเที่ยวในรูปแบบหนึ่งที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติได้เป็นอย่างดี

ในงานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ศึกษา ที่อำเภอบางเลน ซึ่งเป็นหนึ่งในอำเภอที่มีแม่น้ำนครชัยศรีไหลผ่าน และมีตลาดที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำที่สำคัญ 2 แห่ง คือ “ตลาดน้ำวัดลำพญา” และ “ตลาดบางหลวง” เนื่องจากตลาดทั้งสองแห่งเป็นที่รู้จักกันดีในปัจจุบันและถือเป็นแหล่งท่องเที่ยว

ที่มีชื่อเสียงในจังหวัดนครปฐม โดยสามารถขยายผลที่ได้จากการศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดตลาดน้ำทั้งสองแห่งไปสู่การวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนริมน้ำที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่ถือเป็นอีกหนึ่งกระแสการท่องเที่ยวที่กำลังได้รับความนิยมในขณะนี้ ในรูปแบบของตลาดริมน้ำแห่งใหม่ที่สามารถก่อตั้งได้ในพื้นที่อื่น ๆ อีกทั้งยังสามารถขยายผลการศึกษาที่ได้จากการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวเป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้งสองต่อไปในอนาคตด้วย

## 2.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดตลาดริมแม่น้ำนครชัยศรี ในเขตอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
- 2.2 ประเมินศักยภาพตลาดริมน้ำ เพื่อพัฒนาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

## 3.ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 3.1 ทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดตลาดริมน้ำ
- 3.2 ทราบถึงศักยภาพของตลาดริมน้ำ เพื่อพัฒนาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- 3.3 สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการศึกษาเพื่อก่อตั้งตลาดริมน้ำในพื้นที่อื่น ๆ
- 3.4 สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปพัฒนาศักยภาพตลาดริมน้ำเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้สูงขึ้น

## 4.ขอบเขตของการวิจัย

ตลาดริมแม่น้ำนครชัยศรีในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ตลาดน้ำวัดลำพญา และตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

## 5.นิยามศัพท์เฉพาะ

**ตลาดริมน้ำ** คือ ตลาดที่ตั้งอยู่บริเวณริมแม่น้ำ ซึ่งอยู่ใกล้แหล่งชุมชนที่มีความเก่าแก่และมีวัฒนธรรมดั้งเดิม มีกิจกรรมการแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้าทั้งทางบกและทางน้ำ โดยสินค้าที่จัดจำหน่ายจะเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้นๆ (สมชาติ อุอิน, 2552)

**การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม** หมายถึง การท่องเที่ยวประเภทหนึ่งที่เน้นความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับมรดกประเพณีที่สืบทอดต่อกันมา และวัฒนธรรมที่ดึงดูดความสนใจ โดยสิ่งที่ดึงดูดความสนใจแก่นักท่องเที่ยว ประกอบด้วยวิถีชีวิต พิพิธภัณฑสถาน การแสดง แหล่ง

โบราณคดี การแสดงดนตรีสากล และการแสดงดนตรีพื้นบ้าน ประเพณี พิธีกรรมทางศาสนา  
หัตถกรรมงานฝีมือต่างๆ และการกระทำที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม เป็นต้น (Marianna Sigala and  
David Leslie, 2005: 5-6)